

AYOLLAR REPRODUKTIV TIZIMI: TUZILISHI, FUNKSIYALARI VA ZAMONAVIY TIBBIY AHAMIYATI.

Ahmedova Muhlisa Iskandar qizi

EMU UNIVERSITY talabasi

Annotatsiya: *Ayollar reproduktiv tizimi inson organizmidagi eng murakkab va nozik biologik tizimlardan biri bo'lib, u nafaqat nasl qoldirish, balki umumiy somatik va ruhiy salomatlikni ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu ilmiy maqolada ayollar reproduktiv tizimining anatomik va fiziologik xususiyatlari, gormonal boshqarilishi, yoshga bog'liq o'zgarishlari, shuningdek, zamonaviy tibbiyot nuqtayi nazaridan klinik ahamiyati yoritib berilgan. Reproaktiv tizim faoliyatining buzilishi ayollarda bepushtlik, hayz sikli buzilishlari, endokrin kasalliklar va psixoemotsional muammolarga olib kelishi mumkin. Maqola tibbiyot talabalari va amaliy shifokorlar uchun mo'ljallangan.*

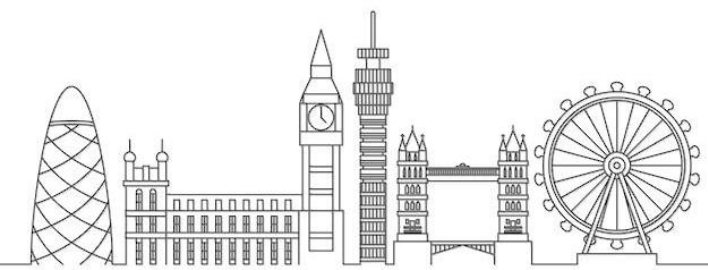
Kalit so'zlar: *ayollar reproduktiv tizimi, tuxumdon, bachadon, gormonal regulyatsiya, hayz sikli, fertilitet.*

Аннотация: *Женская репродуктивная система является одной из наиболее сложных и чувствительных биологических систем организма человека. Она играет ключевую роль не только в процессе продолжения рода, но и в поддержании общего соматического и психоэмоционального здоровья женщины. В данной научной статье рассмотрены анатомо-физиологические особенности женской репродуктивной системы, механизмы гормональной регуляции, возрастные изменения, а также их клиническое значение в современной медицине. Нарушения функции репродуктивной системы могут приводить к бесплодию, расстройствам менструального цикла, эндокринным и психоэмоциональным нарушениям. Материал статьи предназначен для студентов медицинских вузов и практикующих врачей.*

Ключевые слова: *женская репродуктивная система, яичники, матка, гормональная регуляция, менструальный цикл, фертильность.*

Dolzarblik

Bugungi kunda ayollar reproduktiv salomatligi global sog'liqni saqlash tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, reproduktiv tizim kasalliklari ayollarda mehnatga layoqatsizlik va hayot sifatining pasayishiga olib keluvchi asosiy sabablardan biridir. Stress, ekologik omillar, noto'g'ri ovqatlanish, gormonal disbalans va infeksiyon kasalliklar reproduktiv tizim faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli ayollar reproduktiv tizimining tuzilishi va funksiyalarini chuqur o'rganish, kasalliklarni erta aniqlash va oldini olish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Kirish

Ayollar reproduktiv tizimi murakkab anatomo-fiziologik tizim bo'lib, u nasl qoldirish, homilani rivojlantirish va tug'ruq jarayonini ta'minlaydi. Ushbu tizim markaziy nerv tizimi va endokrin bezlar bilan uzviy bog'liq holda faoliyat yuritadi. Reproductive tizimning to'g'ri ishlashi ayol organizmining umumiy sog'lig'i, metabolik jarayonlar va ruhiy holat bilan chambarchas bog'liqdir. Shu bois reproduktiv tizim buzilishlari ko'pincha boshqa tizim kasalliklari bilan birga kechadi.

Asosiy qism

1. Ayollar reproduktiv tizimining anatomiyasi

Ayollar reproduktiv tizimi ichki va tashqi a'zolariga bo'linadi.

Ichki reproduktiv a'zolar:

tuxumdonlar

bachadon naylari

bachadon

qin

Tashqi reproduktiv a'zolar:

katta va kichik jinsiy lablar

klitor

qin oldi sohasi

Tuxumdonlar ayol organizmidagi asosiy jinsiy bezlar bo'lib, ular tuxum hujayralarni yetishtirish va jinsiy gormonlarni sintez qilish vazifasini bajaradi. Bachadon esa urug'langan tuxum hujayraning implantatsiyasi va homilaning rivojlanishi uchun zarur sharoit yaratadi.

2. Fiziologik funksiyalar

Ayollar reproduktiv tizimining asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat:

gametogenez (tuxum hujayra yetilishi)

gormonlar sintezi

hayz siklini ta'minlash

homiladorlik va tug'ruq

Hayz sikli gipotalamus–gipofiz–tuxumdon o'qi orqali boshqariladi va o'rtacha 28 kun davom etadi. Sikl davomida organizmda murakkab gormonal o'zgarishlar sodir bo'ladi.

3. Gormonal boshqarilish

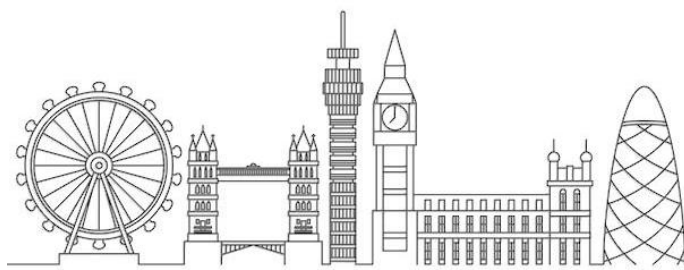
Reproduktiv tizim faoliyati asosan estrogen, progesteron, follikulni stimulyatsiya qiluvchi gormon va lyuteinlashtiruvchi gormonlar orqali boshqariladi. Ushbu gormonlar muvozanatining buzilishi hayz sikli buzilishlari, bepushtlik va boshqa patologik holatlarga olib keladi.

4. Yoshga bog'liq o'zgarishlar

Ayollar reproduktiv tizimi hayot davomida bir necha bosqichlardan o'tadi:

balog'at davri

reproduktiv yosh

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

klimakterik davr

menopauza

Har bir davrda gormonal fon va reproduktiv a'zolarining funksional holati o'zgaradi.

5. Reproductiv tizim kasalliklari

Eng ko'p uchraydigan kasalliklarga quyidagilar kiradi:

hayz sikli buzilishlari

yallig'lanish kasalliklari

endometrioz

polikistoz tuxumdon sindromi

bepushtlik

Ushbu kasalliklar ayolning hayot sifati va reproduktiv imkoniyatlariga jiddiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Ayollar reproduktiv tizimi organizmning muhim va murakkab tizimlaridan biri bo'lib, uning sog'lom faoliyati ayolning jismoniy, ruhiy va ijtimoiy farovonligini ta'minlaydi. Reproductiv tizim kasalliklarini erta aniqlash, profilaktika choralarini kuchaytirish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish ayollar salomatligini saqlashning asosiy omillaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. World Health Organization. Childhood overweight and obesity. Geneva, 2023.
2. Karimov S., Abdurahmonova D. Pediatriyada ovqatlanish gigiyenasi. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi ma'lumotlari, 2022.
4. Hamroqulov H., Qodirov R. Bolalar salomatligi va rivojlanishi. Toshkent, 2020.
5. WHO European Childhood Obesity Surveillance Initiative (COSI) report, 2022.
6. Нажмутдинова, Д. К., Максудова, Д. Р., & Рахимбердиева, З. А. Аутоиммунный Тиреоидит И Репродуктивная Функция Женщин Фертильного Возраста. Министерство Здравоохранения Республики Узбекистан Республиканский Специализированный Научно-Практический Медицинский Центр Акушерства И Гинекологии Ассоциация Врачей Частной Практики Узбекистана Клиника «Mahliyo-Shifo» & V «Mahliyo-Shifo» & V, 9.
7. Нажмутдинова, Д. К., Рахимбердиева, З. А., & Махмудова, Ф. Р. Особенности Анемического Синдрома У Больных Сахарным Диабетом 2 Типа С Хронической Болезнью Почек. O 'Rta Osiyo Endokrinologik Журнал, 55.

